

Róbert László Párizs-riportjaiban ezt az otthonosságot teremtette meg. Ahogy később is tette, itáliai útja során. S remélhetően teszi még más földrészeken, országokban, városokban. Róbert — évekkkel ezelőtt Párizs fiókjait huzigálta ki. A tévé-riportokat rendszerint előkészítik, megbeszéljük, majd leforgatják. Ezért, bármennyire a valóságos helyszínen vagyunk is, az emberek legtöbbször szereplők, az utca díszlet-reális. S még ha a riportert váratlanul szólítja is meg az utca járókelőit! Róbert László azonban föltalált egy műfajt. Az „irodalmi” tévé-riport és a „cinéma veríté”-stílus keverékét. Róbert is előkészítette a műsorait (még alaposabban, mint kollégái), majd beindította, s magára hagyta a kamerát. Egy párizsi magyar kifőzésben, a lóversenypályán, a hűsoltban. Tehát olyan helyszíneken, ahol a turista ritkán fordul meg, s akkor is idegenként néz körül. Róbert László nem idegen ebben a közegben, mégis úgy viselkedett, mintha a mi szemünkkel most fedezné fel először. Riportjai azért voltak olyan elevenek. Egyszerre keltették föl a nézőben a megismerés és az otthonosság érzését. Mintha már jártunk volna a helyszíneken, de élményeinket most raktározni a végképp magunkban.

Róbert László néhány órára terjedő műsoraiból jobban megismertem Párizst, mint kéthetes jelenlétem alatt.

GALSAI PONGRÁC

A szavak értelme

„Számomra percenként változhat a szavak értelme, meg tudjátok ti ezt érteni?...” — kérdezi Kocsis István *Magellán* című drámájának címszereplője társaitól, akiknek kivégzésén töpreng. A kivégzendők — a levert lázadás vezetői azon a bizonyos Föld körüli hajóúton —, úgy tetszik, nagyon is meg tudják érteni Magellánt, vele együtt töprengenek, megpróbálnak rájönni, hogy vajon mit is akarnak. Magellánt nem könnyű megérteni. Legtöbbször ugyanis a „kivégzés” szó értelme változik a számára. Néha azt je-

lenti, hogy kivégzés, néha azt, hogy megkegyelmezés. Időbe telik, amíg a kivégzendők (megkegyelmezendők) erre rájönnek. Valamivel később a dolog változik. Kiderül, hogy minél többször emlegeti Magellán a kivégzést, annál inkább a megkegyelmezésen töpreng. Amikor a megkegyelmezésre ítélt kivégzendők erre is rájönnek, nekiállnak együtt töprengeni Magellánnal, hogy közösen mihamarabb megtalálják az ehhez szükséges érveket.

Kocsis István darabjában tehát nem koncepcióos ítéletről, hanem

Jelenet a tévéfilmből (jobb oldalon: Bujtor István)
(Varga Zoltán felvétele)

koncepció fölméntésről van szó. A hősek eleve föl kell mentenie a lázadókat, a szerzőnek pedig a hőst. A hősek azért kell fölmentenie a lázadókat, hogy a szerző fölmenthesse a hőst az antihumános eszközök használatának vádjá alól valamely cél érdekében. A cél adott esetben egy hosszú út végén a tengerszoros megtalálása, de a hosszú út és a tengerszoros helyére behelyettesíthetünk bármi mást. Hasonlóképpen, amikor arról esik szó, hogy az emberek hisznek-e a tengerszoros létezésében, vagy a térképben, amelyen rajta van a tengerszoros, továbbá abban, hogy kell-e egyáltalán térkép, vagy térkép nélkül is hinni kell a tengerszorosban — ezek a dolgok is jelenthetnek mindenféle egyebet.

A *Magellán* nyilvánvalóan a példázatok, parabolák, allegóriák divatos műfajába tartozik. De nem tartozik a sikerült művek közé.

Az okokat sorolva a legfontosabbnak az lát-szik, hogy a preconcepció megölte a drámát. A *Magellán*ban nincsenek önálló szubjektummal, pszichikummal és cselekvési körrel fölrüházott jellemek, a szereplők valójában csak a címszereplő belső hangjai, de ezek a belső hangok sem egy valóságosan létező karakterben szólnak meg, hanem mint előre elrészített gondolatok az író agyából pattannak elő. A gondolat önmozgása egy tökéletesen steril szituációban sem a jelenleg érvényes drámaesztétikák, sem e színdarab tapasztalatai szerint nem hoz létre

működőképes színpadi alkotást. A farsztóán és nehézkesen gördülő mondatyszerkesztés, az iskolás dialógustechnika (amely gyakran az előző replika kérdő formában való megismétlésével viszi előre a párbeszédet), a főhős töprengéseinek követhetetlen logikája már szinte bocsánatosnak tekinthető az alapvető dramaturgiai hiányosságok mellett.

Csak sajnálni lehet, hogy a filmrendezőként csaknem-remekművel (*Verr az ördög a feleségét*) debütáló András Ferenc belebotlott — vagy lehet, hogy bele-szeretett? — Kocsis István darabjába. Míg ott már magával a forgatókönyvvel is igazi életet teremtett, amit rendezőként a valóság gazdag színeivel tovább árnyalt, itt csikorgó csinálmányt, kiagyalt konstrukciót kapott kézhez — és nem is tudott vele mit kezdeni. Mozifilmjében elkápráztatott színészvezetői tehetségével, amatőrök és profik játéknak összehangolásával, figurák és szinkronhangok tökéletes egymáshoz illesztésével; a *Magellán*ban — mi mást tehetett — Szilágyi Tibor, Koltai János, Bujtor István, Galán Géza, Iglódi István és Vogt Károly alakját és hangját kölcsönözte a sémáknak. Átéltető alakítások nem jöhettek létre, s miközben sajnáltam a kitűnő művészeket, amiért szinte lélegzétvétel nélkül kellett beszélniük, a végtelen szózuhatagban magam is levegő után kapkodva azon töprengtem, hogy vajon mire jó antiszínházat csinálni.

KOLTAI TAMÁS

A CIMLAPON:

Dominique Sanda a *Túl Jón és rossz-szon* című olasz film egyik jelenetében.

Rendező: Liliana Cavani

filmvilág

XXI. évf. 1. sz. Film-művészeti folyóirat. Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én.

Főszerkesztő:

Hegedűs Zoltán.

Kiadja a Lapkiadó Vá-lalat. Felelős kiadó:

Siklósi Norbert.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest VII., Lenin körút 9—11. Telefon: 221-285. Levél-cím: 1906 Postafiók 223. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlap Irodánál (1900 KHI, Budapest V., József nádor tér 1.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára. Előfizetés díj 1/4 évre 24.— Ft. Külföldön terjeszti a „Kültúra” Kereskedelmi Vállalat, H—1389 Budapest, Postafiók 149.

77.2170

Egyetemi Nyomda Budapest

Felelős vezető:

Sümeghi Zoltán igazgató

INDEX: 25 286

Medgyessy Mária, Mécs Károly és Oszter Sándor

Nappforduló

Bródy Sándor írása nyomán Málnay Levente készít tévéfilmet; Medgyessy Mária, Oszter Sándor, Bordán Irén, Mécs Károly és Benkő Gyula főszereplésével. Operatőr: Zádori Ferenc

Bordán Irén, Oszter Sándor, Mécs Károly és Benkő Gyula (Kende Tamás felvételei)

Halmágyi Sándor játssza a 80 huszár című Sára Sándor-film egyik szerepét.
(Domonkos Sándor felvétele)

filmvilág

Ára: 4,- Ft